

BJARUP ØDEKIRKE

8600 Silkeborg

Tomten efter middelalderens Bjarup Kirke markeret med Tor Langes jernkors fra 1915 ligger i dag fredeligt hen på den skovklædte bakke nord for Bjarup Mose.

Oversigt fra vest med overgroede fundamenter
fra kirken.

Centrale del af kirketomt set fra syd.

Administration

Ejerforhold	Privatejet
Oprettet	2001
Sidste rettelse	01-2011
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Silkeborg Kommune
FREDNINGSNR.	2411-68
STEDNR.	160105-6

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 56.160047
Længdegrad 9.739375	
UTM-system	E 545922 N 6224139

Beskrivelse

Den idyllisk beliggende kirketomt efter middelalderens Bjarup Kirke ligger på en skovklædt bakke i i Linå sogn tæt på det gamle sogneskøl mellem Linå, Dallerup og Låsby sogn, lige nord for Bjarup Mose. Kirketomten - en såkaldt ødekirke - er resterne fra en af de mere end 400 kirker i Danmark, som ikke længere findes.

Den centrale del af kirketomten set fra syd.

Heraf henligger kun få - som Bjarup Kirke - som fredet fortidsminde. De fleste ødekirker er derfor i dag ubeskyttede. Mange ligger i dyrket ager, hvor de med nutidens stærkt mekaniserede landbrug efterhånden er helt udslettet.

Vi ved ikke nøjagtigt hvor mange kirker der gennem tiden har været i Danmark, men det anslås, at der har været omkring 2.000.

De danske ødekirker stammer hovedsageligt fra middelalderens første århundreder, hvor især pestens hærgen, misvækst og hungersnød lagde mange landdistrikter næsten øde og dermed uden understøttende menighed for kirken. Uden midler eller befolkning til at drive middelalderens mange småkirker, brød forfaldet hurtigt frem. Selvom der mange steder blev kæmpet bravt mod forfaldet, blev resultatet oftest, at kirken alligevel til sidst var så forfalden, at brugen måtte ophøre.

Tilladelse eller mange gange direkte ordre til nedrivning blev som regel givet af kongen og herefter stod bygningsværkerne som regel kun i kort tid, inden de værdifulde byggematerialer blev genbrugt privat eller i andre kirker og spredt for alle vinde. Fra Randers-egnen ved vi for eksempel, at Kong Valdemar Atterdag omkring 1350 gav ordre til nedrivning af ikke mindre end 11 kirker - en handling som i nutiden kan synes meget fjern.

I græsset ses stadig enkelte sten fra kirkens fundament.

Bjarup Kirke var en lille, 25 x 14 meter stor katolsk kirke, som formodes grundlagt engang i 1300-tallet. Et lokalt sagn, gengivet i en rejsebeskrivelse dateret 21. juni 1859 af den engelske forfatter Horace Marryat, fortæller at Bjarup Kirke blev opført af de tre fromme søstre Linå, Dall og Bjara.

For rigdomme efterladt af deres far, som var faldet i et vikingeslag, havde de bekostet opførelsen af hele tre kirker ved søen (Bjarup Mose), hvor Linå, Dallerup og Bjarup ligger. Engang da de tre søstre sejlede over søen til kirkegang i Bjarup tabte Bjara sin guldring i søen. Da hun opdagede tabet, nedkaldte hun en forbandelse over søen, hvorefter al søens vand forsvandt. Fiskene lå sprællende tilbage og i maven af en stor karpe fandt hun ringen. Herefter trak vandet sig tilbage i søen. Søen kom sig dog aldrig helt over forbandelsen og tørrede derfor ind og groede til. Undergrunden begyndte også at give efter og ødelagde Bjarup Kirke.

Sandheden i sagnet lader vi stå usagt hen, men det er under alle omstændigheder tankevækkende at koble navnene på de tre søstre til de nuværende stednavne Linå, Dallerup og Bjarup. Om der eventuelt har været en lille trækirke ved Bjarup forud for middelalderens stenkirke vides ikke, men at området også har været befolket også i forhistorisk tid før middelalderen og Bjarup Kirke vidner mange fund fra lokalområdet tydeligt om. I Hesselskov kun 1 kilometer vest for Mollerup ligger også en meget stor og smuk samling af gravhøje fra bronze- og jernalderen.

Der findes kun enkelte skriftlige oplysninger om Bjarup Kirke. I 1524 svarede såkaldt "landehjælp" (= skat som oftest blev benyttet til krigsførelse) på 8 mark, samt at kirkens klokke 5 år senere blev afleveret til Kong Frederik d. 1 for omsmelting til kanoner til brug under "Svenskekrigen". Det må formodes at kirken herefter kun havde en kort levetid og derfor næppe var i brug ved reformationen 1536. Ved nedbrudningen af Bjarup Kirke blev materialerne genanvendt i nabokirkerne i Dallerup og Linå (10+11) samt i lokale gårdbyggerier.

Efter nedrivningen lå den gamle kirketomt upåagtet hen. Kirketomten voksede til og på den omliggende ca. 60 x 60 meter store kirkegård og dens grave fik træer og buske frit spil

At Bjarup Kirke i dag stadig huskes skyldes tre forhold:

For det første fik stedet i 1915 fornyet opmærksomhed, idet forfatteren og digteren Tor Lange opsatte det mindekors i jern, som stadig ses ved de lave volde efter kirketomten. Tor Langes jernkors fra 1915. Tor Lange (1851-1915) levede det meste af sit liv i Rusland, men hans onskel ejede Karbygård ved Låsby. Korset bærer den latinske inskription: "Tantus labor ne sit cassus" - "Lad dit værk ej lægges øde" med reference til Jesus soning på korset. "Lad ej dit værk lægges øde" - den latinske tekst ved mindekorset. Det andet forhold som igen bragte Bjarup Kirke frem i bevidstheden var gennemførelsen af fortidsmindefredningen i 1968, hvorved yderligere indgreb og beskadigelser forhindrede. Fredningen er sidenhen fulgt op med en årlig tilbagevendende arealpleje af området, som i dag varetages af Silkeborg

Kommune. Endeligt har fredningen og plejen af området også betydet, at stedet nu igen indgår aktivt i det lokale åndsliv. Hvert år i august afholdes der således en lokal friluftsgudstjeneste på stedet. Hvert år i August afholdes der friluftsgudstjeneste ved Bjarup ødekirke.

